

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาถึงเรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากรในจังหวัด เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรวัยสูงอายุจังหวัด เชียงใหม่ รวมทั้งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของการเข้าสู่วัยสูงอายุ ได้แก่ ด้านรายได้ ด้านการใช้ จ่าย และด้านการออม ของการเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ โดยข้อมูลทางด้าน สถานการณ์ประชากรวัยสูงอายุจังหวัดเชียงใหม่ใช้ข้อมูลทุติยภูมิในการนำมาวิเคราะห์ ส่วนด้าน ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรวัยสูงอายุและผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของการ เข้าสู่วัยสูงอายุนั้น รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง จากแบบสอบถาม ผลการศึกษาสามารถสรุป ได้ดังนี้

สถานการณ์ประชากรของจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี 2547-2550 แบ่งตามช่วงอายุ พบว่า สัดส่วนประชากรที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี มีสัดส่วนมากที่สุด รองลงมาคือ สัดส่วนประชากรอายุ ระหว่าง 0-14 ปี และที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ ประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 68.59, 19.23 และ 12.18 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามพบว่าสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป หรือ ประชากรวัยพึ่งพิงในวัยสูงอายุของจังหวัดเชียงใหม่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวน เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 12.18 ในปี พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 12.23 ในปี พ.ศ.2549 และเพิ่มเป็น ร้อยละ 12.50 ของประชากรทั้งหมดในปี พ.ศ. 2550

จากผลการศึกษาด้านข้อมูลทั่วไปของประชากรวัยสูงอายุในปี พ.ศ. 2551 พบว่ากลุ่ม ตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายโดยเขตอำเภอเมืองมีสัดส่วนของผู้สูงอายุเพศหญิงมากกว่า อำเภอสันป่าตอง และอำเภอสันทราย การที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงนั้น เนื่องมาจาก พฤติกรรมการดำเนินชีวิต และการดูแลสุขภาพสุขภาพของเพศหญิง ทำให้เพศหญิงมีอายุขัยยืนยาว มากกว่าเพศชาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส รองลงมาคือ หม้ายหรือหย่าร้าง และ โสด โดยสัดส่วนของสถานภาพการสมรสในแต่ละอำเภอไม่มีความแตกต่างกันมากนัก และพบว่า กลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ 80 มีบุตร โดยสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีบุตรในแต่ละอำเภอมีค่า ใกล้เคียงกัน สาเหตุเพราะคนรุ่นเก่าที่เมื่อแต่งงานแล้วนิยมการมีบุตร ผลการศึกษาอายุเฉลี่ยของ

กลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 68.21 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่พบทุกอำเภอ มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 60 – 64 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.25 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และกลุ่มตัวอย่างที่พบน้อยที่สุด คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป

ผลการศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของการเข้าสู่วัยสูงอายุ สามารถพิจารณาจากข้อมูลด้านรายได้ การใช้จ่าย และการออม ของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปรียบเทียบข้อมูลด้านรายได้ทั้งก่อนและหลังเข้าสู่วัยสูงอายุ ผลการศึกษาด้านรายได้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสถานะทางเศรษฐกิจที่ด้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ กล่าวคือ หลังจากกลุ่มตัวอย่างเข้าสู่วัยสูงอายุ จะมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนลดลง จาก 8,391.25 บาท เหลือ 1,980.63 บาท เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน และมีปัญหาสุขภาพเมื่ออายุมากขึ้นไม่สามารถทำงานต่อได้ ซึ่งยังถือว่าเป็นรายได้เฉลี่ยที่สูงกว่าเส้นความยากจน ปี พ.ศ.2550 ที่กำหนดไว้โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ กำหนดไว้ที่ 1,530.00 บาทต่อคนต่อเดือน และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่นอกเขตอำเภอเมือง ซึ่งอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ต้องทำงานหนักส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย ทำให้ไม่สามารถทำงานต่อไปได้เมื่ออายุมากขึ้น อีกทั้งอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ให้ผลตอบแทนต่ำ โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,079.15 บาท ลดลงเหลือเพียง 2,825.00 บาท เป็นรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพอื่น ส่วนอาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงสุด ซึ่งก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุก่อนกลุ่มตัวอย่างอาชีพค้าขาย มีรายได้เฉลี่ย 28,380.96 บาทต่อเดือน แต่ลดลงเหลือ 6,336.54 บาทต่อเดือน อย่างไรก็ตามจะพบว่ามีเพียงกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ทำงานเท่านั้นที่มีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น จากเดิมมีรายได้เฉลี่ย 250 บาท หลังจากเข้าสู่วัยสูงอายุแล้วมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มเป็น 490.46 บาท เนื่องจากหลังจากเข้าสู่วัยสูงอายุแล้วมีรายได้จากแหล่งอื่นเพิ่มขึ้น เช่น สวัสดิการความช่วยเหลือจากภาครัฐ เบี้ยยังชีพคนชรา หรือรายได้จากบุตร เป็นต้น รายได้หลักของกลุ่มตัวอย่างทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตอำเภอเมืองเปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งมีรายได้หลักจากการทำงาน หลังจากเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว ส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการพึ่งพาบุตร ดังนั้น บุตรจึงนับเป็นแหล่งพึ่งพิงที่สำคัญมากขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นผลการศึกษายังพบว่ากลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังทำงานต่อประกอบอาชีพค้าขายและอาชีพเกษตรกรรม เพราะเป็นอาชีพอิสระ และเนื่องจากหลังวัยเกษียณกลุ่มตัวอย่างมีเงินทุนสำหรับลงทุนประกอบการค้าขาย ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรมอาจเป็นเพราะความจำเป็นหรือภาวะทางเศรษฐกิจที่เป็นปัจจัยสำคัญให้ต้องทำงานต่อเพราะถ้าไม่ทำก็จะไม่มีกิน แต่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานภายหลังจากเข้าสู่วัยสูงอายุ

ด้านการใช้จ่าย จะเห็นได้ว่าการใช้จ่ายของกลุ่มตัวอย่างลดลง โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ารายได้น้อยกว่าค่าใช้จ่ายลดลงหลังจากเข้าสู่วัยสูงอายุ เนื่องจากมีการใช้จ่ายน้อยลงเพราะไปอาศัยอยู่กับบุตร โดยบุตรได้เข้ามาช่วยดูแลรับผิดชอบค่าใช้จ่ายประกอบกับหลังจากการเข้าสู่วัยสูงอายุแล้วไม่มีการใช้จ่ายประเภท ค่าที่อยู่อาศัย และค่าผ่อนชำระหนี้สิน เป็นเพราะมีบ้านอยู่อาศัยแล้ว และบุตรหลานเข้ามาช่วยรับภาระหนี้สินแทน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่าค่าใช้จ่ายของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องจ่ายเพิ่มขึ้นนั้น เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการรักษาพยาบาล เนื่องจากปัญหาสุขภาพร่างกายและเริ่มมีโรคประจำตัวหลังจากเข้าสู่วัยสูงอายุนั้นเอง ซึ่งผู้ที่ช่วยดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายและดูแลปรนนิบัติยามเจ็บป่วยส่วนใหญ่ก็คือบุตร เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของผู้สูงอายุในแต่ละอำเภอพบว่าผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองเห็นว่ารายได้ของตนเองไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายมากขึ้นภายหลังวัยเกษียณ ในขณะที่สัดส่วนดังกล่าวของผู้สูงอายุในอำเภออื่นๆ ลดลง ทั้งนี้เป็นเพราะรายได้ที่ลดลงไปอย่างมากของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองเมื่อเทียบกับอำเภออื่น ๆ และค่าครองชีพในอำเภอเมืองที่ค่อนข้างสูงกว่าอำเภออื่น ๆ

ด้านการออม ถึงแม้ว่าก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ กลุ่มตัวอย่างจะมีรายได้จากการทำงานแต่ก็ไม่ได้มีการเก็บออมเงินไว้เพื่อใช้จ่ายเลี้ยงชีพหลังเข้าสู่วัยสูงอายุหรือวัยเกษียณ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงไม่มีเงินเหลือเก็บออมหลังเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยผลกระทบด้านการออมนี้ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างอำเภอ

ปัญหาและข้อเสนอแนะของประชากรวัยสูงอายุ ปัญหาสำคัญอันดับแรกที่ประสบ คือปัญหาด้านการเงิน โดยต้องการให้รัฐบาลเข้ามาส่งเสริมอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้เพิ่มมากขึ้น ปัญหารองลงมาคือ ปัญหาด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นค่ารักษาพยาบาล และกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลานมากขึ้นตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น และมีความเห็นว่าต้องการให้ภาครัฐยกระดับการรักษายาบาลให้มีความทัดเทียมกันระหว่างสถานบริการของภาครัฐนอกเขตเมืองกับในเมือง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายอำเภอพบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองมีสัดส่วนที่เห็นว่าตนเองประสบปัญหาด้านการเงินสูงกว่าผู้สูงอายุในอำเภออื่นๆ เนื่องจากรายได้ที่ลดลงมากกว่าและค่าครองชีพในอำเภอเมืองที่สูงกว่าอำเภออื่น ในขณะที่ผู้สูงอายุในอำเภออื่นๆ จะมีสัดส่วนที่ประสบปัญหาด้านสุขภาพมากกว่าผู้สูงอายุในอำเภอเมือง เนื่องจากมีโรคประจำตัวมากขึ้นเพราะทำงานหนักจากอาชีพเกษตรกรรม และความห่างไกลสถานพยาบาลภาครัฐที่มีบุคลากรและเครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัยเช่นเดียวกับสถานพยาบาลในอำเภอเมือง

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า สถานการณ์ผู้สูงอายุของจังหวัดเชียงใหม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ หลังจากการเข้าสู่วัยสูงอายุไม่ว่าจะเป็นประชากร

วัยสูงอายุที่อยู่ในเมืองหรือนอกเขตเมืองก็ตาม เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือ มีรายได้ลดลงเมื่อมีอายุมากขึ้น มีการใช้จ่ายที่ลดลงเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ เพราะมีบุตรหลานเข้ามาช่วยดูแลรับผิดชอบ แต่กลับมีการใช้จ่ายเพื่อการดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น และมีระดับการออมเงินที่ลดลง แสดงให้เห็นว่าประชากรวัยสูงอายุไม่ได้มีการตระหนักถึงความสำคัญของการออมสำหรับใช้จ่ายยามเข้าสู่วัยสูงอายุ และไม่ได้มีการวางแผนเตรียมการสำหรับการดำรงชีวิตหลังจากเข้าสู่วัยสูงอายุ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าการเข้าสู่วัยสูงอายุ จะมีผลกระทบทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น ทั้งด้านรายได้ การใช้จ่าย และการออม จึงมีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่แล้ว ก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ จึงไม่ได้ทำงานและมีรายได้หลักจากการพึ่งพาบุตรเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นรัฐบาลควรส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมให้กับประชากรวัยสูงอายุที่ยังพอสามารถทำงานต่อได้ เช่น ส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ การจัดตั้งกลุ่มอาชีพคนชราเพื่อให้มีกิจกรรมร่วมกัน และเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาของประชากรวัยสูงอายุที่ยังพอมีศักยภาพอยู่ หรือส่งเสริมการให้เบี้ยยังชีพสำหรับคนชราเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชากรวัยสูงอายุอย่างพอเพียงและทั่วถึง

2. จากการศึกษาพบว่าประชากรวัยสูงอายุไม่มีการออมเงิน ดังนั้นรัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการออมเงิน โดยการยกเว้นภาษีจากดอกเบี้ยเงินฝากระยะยาวเพื่อเปิดกอนในวัยสูงอายุ และควรมีการกระตุ้นให้คนหนุ่มสาวในปัจจุบัน ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมตัวในเรื่องทางการเงินเพื่อใช้ดำรงชีพเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ทั้งเรื่องการใช้จ่าย อย่างจริงจัง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการขยายประกันสังคมหรือวางระบบบังคับการออม เพื่อให้ประชากรวัยสูงอายุมีเงินประกันชราภาพเพียงพอสำหรับการดำรงชีพ นอกจากนี้จะช่วยให้คนมีเงินออมที่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพได้หลังวัยเกษียณและยังเป็นการลดภาระงบประมาณของรัฐบาลที่จะใช้ในการดูแลประชากรวัยสูงอายุที่จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต

3. จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่จะต้องพึ่งพาบุตรในการเลี้ยงดู ดังนั้น รัฐบาลควรจะสนับสนุนนโยบายให้มีการดูแลผู้สูงอายุ เช่น มาตรการลดหย่อนภาษีให้กับบุตรที่เลี้ยงดูบิดา มารดา วัยสูงอายุ เพื่อจูงใจให้บุตรหลานไม่ทอดทิ้งผู้สูงอายุในวัยที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้

4. ผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้านสุขภาพ ดังนั้นรัฐบาลควรส่งเสริมสวัสดิการด้านการประกันสุขภาพ ซึ่งเป็นสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สูงอายุ

และเสริมสร้างความรู้ในการดูแลส่งเสริมสุขภาพประชากรวัยสูงอายุ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น ส่งเสริมให้ประชากรวัยสูงอายุออกกำลังกายอย่างเหมาะสม จัดกิจกรรมสำหรับประชากรสูงอายุ เพื่อการมีส่วนร่วม หรือการให้บริการประชากรผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการภาครัฐ ถึงที่บ้าน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

5.3 ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษาถึงเรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากรในจังหวัด เชียงใหม่ ครั้งนี้ มีข้อจำกัดในการศึกษาดังนี้

1. ข้อจำกัดทางด้านเวลาและงบประมาณ การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงทำได้เพียงการสุ่ม ตัวอย่างจากประชากรเพียง 3 อำเภอเท่านั้น ซึ่งผลการศึกษาเป็นผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น ผลการศึกษาคั้งนี้อาจไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร
2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการช่วยเหลือจากทาง ภาครัฐบาล ดังนั้น การตอบแบบสอบถามอาจคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริง เนื่องจากผู้ตอบ แบบสอบถามเกรงว่าจะมีผลต่อความช่วยเหลือที่ได้รับ